

FEKETE KRISZTIÁN

FÓKUSZBAN A CIMBALOM

A Schunda Vencel József Baráti Kör

Bohemia

Bohemia Baráti Kör

2024

AJÁNLÁS

„Bünbe esik a gondolat és szervezet lesz belőle” – idézzük a hajdani Amicus egyesület régi barátjának, *Husztí Péter* tiszteletes úrnak a mondását, amit a Bohemia Baráti Kör is megörökölt. Most újabb cseh–magyar kapcsolatokat támogató egyesületre is alkalmazhatjuk, nevezetesen a Schunda Baráti Körre, mely 2023-ban tűnt fel civil szervezetek palettáján. Az évi folyóiratunkban már tudattuk a hírét. Alapítása 2025 februárjában eljutott a hivatalos megalakulás fázisába. Elszánt és lelkes alapítói tervében egyesület formájában működik majd, a bejegyzéshez szükséges Alapszabálya és egyéb dokumentumai elkészültek és beadattak az illetékes budapesti bíróságon. Az év végére a Bohemia Baráti Kör minden bizonnyal újabb együttműködő partnert üdvözölhet a civil „alakulatok” között. Mostani folyóirat-mellékletünkben az új egyesület szárnybontogatásáról, első három sikeres rendezvényéről számol be a kezdeményező és alapító *Fekete Krisztián* barátunk, úgy is mint Bohemia Baráti Körünk új tagja. Sok sikert és kitartó fáradozást kívánunk közös dolgaink ápolásában a cseh kultúra barátainak nevében!

2025. február 7.

A szerkesztő

I.

150 ÉVES A PEDÁLCIMBALOM – MEGEMLÉKEZÉS PRÁGÁBAN

I. SCHUNDA VENCEL JÓZSEF EMLÉKKONCERT PRÁGA-DUBEČBEN

A magyar pedálcimbalom feltalálójának tiszteletére a Schunda Baráti Kör és Prága-Dubeč kerület önkormányzata **2024. április 27-én** koncertet rendezett a dubeči Špejcharban, egy reprezentációs, kulturális közösségi térré alakított XVIII. századi épületben. A rendezvény fővédnöke *Dr. Baranyi András* prágai nagykövet volt.

*

Hangszeripar az Osztrák–Magyar Monarchiában

Schunda Vencel József, cseh származású hangszerkészítő, az Osztrák–Magyar Monarchia valaha élt egyik legsikeresebb és legjelentősebb hangszerészének, a századforduló legnagyobb hangszergyárosának, valamint a pedálcimbalom és a tárogató feltalálójának örökségével vált ismertté. A pedálcimbalom feltalálása nem csupán egy hangszeripari, forradalmi teljesítmény és sikertörténet volt, hanem az első pedálcimbalom 1874-es megalkotásával egy nemzetek feletti, zenetörténeti jelentőségű, egyedülálló közép-európai kulturális teljesítmény született. Mára nemzeti hangszerünk, a pedálos cimbalom a különböző zenei műfaji határokat áttörve, a különböző népek zenei kultúrájába bele simulva, egy modern szóló és kamarazenei, állandóan megújulni képes, karizmatikus hangszer lett. Az esemény felhívja a figyelmet a magyar pedálcimbalom gyártáskultúrájára az elmúlt 150 évben, valamint bemutatja a cimbalomművészek világszínvonalú tudását, amely – kimondatlanul is – nemzetközileg elismert közép-európai kulturális örökség, hiszen a magyar vonószenekari hagyományba beépült cimbalom 2022-ben az UNESCO-világörökség része lett. Habár a cimbalom eredetileg népi hangszer volt, *Schunda* forradalmi újítása révén a magyar pedálcimbalom bekerülhetett a világ komolyzenei vérkeringésébe is. Az Osztrák–Magyar Monarchia egyik legnagyobb hangszergyárát Budapesten hozta létre, ahol szabadalmaztatta találmányát, és maga *Liszt Ferenc* is nagy rajongója volt a hangszernek.

*

Szakmai kerekasztal-beszélgetés

A magyar pedálcimbalom 2016 óta hungarikum, de Magyarországon ma már csak két hangszerkészítő mester maradt, akik ápolják és őrzik a hangszer 150 éves készítési hagyományát, *Schunda* és *Bohák Lajos* örökségét. Ennek népszerűsítése érdekében a Schunda Baráti Kör szervezésében 2024. április 27-én, az emlékkoncert előtt, szakmai kerekasztal-beszélgetést is tartottak. A megbeszélésen magyar és cseh oldalról is képviseltették magukat hangszerészek, múzeumi szakemberek és cimbalomművészek. A Magyar Nemzeti Múzeumból *Dr. Radnóti Klára* ismertette a Schunda család történetét és a hangszergyár korabeli jelentőségét, míg *Nagy Ákos* cimbalomkészítő mester a pedálcimbalom születését, valamint a magyarországi cimbalomkészítés jelenlegi helyzetét mutatta be. *Jiří Galuska* „A cimbalomkészítés helyzete ma Csehországban” címmel tartott előadást, *Balogh Kálmán* cimbalomművész az elmúlt 100 év cimbalom-előadóművészeti teljesítményéről és az első cimbalomiskoláról beszélt. *Mgr. Tereza Žůrková*, PhD, a Cseh Zenemúzeum hangszergyűjteményének kezelője a múzeum szakmai munkájáról számolt be. A moderált beszélgetés célja az együttműködés lehetőségeinek feltárása volt.

*

A cimbalom ezer arca

Az emlékkoncertet *Jaroslav Tosil*, Dubeč polgármestere nyitotta meg, majd *Kassai Hajnal*, a Liszt Intézet igazgatója is néhány szóban méltatta a rendezvényt. A Schunda Baráti Kör célja az volt, hogy a koncerten a cimbalom sokoldalúságát különböző műfajokból érkező előadókön keresztül mutassák be. *Viktor Janostín* cseh hegedűművész és zenekara a prágai Huzavonó Zenekarral három közös produkciót adott elő, melynek során cseh–morva és magyar dallampárokat játszottak egy különleges zenei fúzióban, ahol természetesen a cimbalomé volt a főszerep. *Paulina Skodová* szlovák cimbalomművész előadásában egy fantáziát hallhatott a közönség *Csajkovszkij* Jevgenyij Anyegin című operájának témáira, valamint szlovák népdal-variációkat is előadott. Könnyed, de egyben virtuóz játékával bizonyította, hogy a magyar pedálcimbalom a komolyzene világában is megállja a helyét. *Balogh Kálmán*, Magyar Örökség-, Prima-Primissima- és Martin György-díjas cimbalomművész, *György Mihály* gitárművész közreműködésével a világzene legjavából adott kóstolót a hallgatóságának.

*

Kiállítás és táncház

A koncert egyik kísérőprogramja *Jan Kačer* morva cimbalomművész és néprajzkutató által rendezett, „Fenomén Cimbál” című kiállítás volt, amely a cseh nyelvű közönségnek röviden bemutatta a cimbalom történetét, fajtáit és a különböző csehországi hangszerkészítő mestereket. A nap záróeseményeként morva és magyar táncházat rendeztünk, amelyen meglepetésünkre a helyi érdeklődők is aktívan részt vettek. Ez különösen nagy teljesítmény volt, hiszen Prágában félévente szoktak megrendezni magyar és szlovák táncházakat, bár kulturálisan idegen lehet ez a városi szórakozási forma, a rendezvényen nagy érdeklődés mutatkozott. Megszületett a gondolat, hogy hagyományteremtő céllal, hasonló érdeklődés mellett (teltházas) jövőre is megtartsuk a Prága-Dubeč-i cimbalomkoncertet.

*

I. Praha-Dubeč-i Cimbalomkoncert Schunda Vencel József emlékére, Dubečský Špejchar

A pódiumon Fekete Krisztián, Karát Eszter, Viktor Janoščík és zenekara

Záró gondolatok

A kerekasztal-beszélgetésen megfogalmazódtak az alakuló Schunda Baráti Kör célkitűzései is: felhívni a figyelmet a cimbalom 150 éves gyártáskultúrájának jelentőségére, ösztönözni az utánpótlás-nevelést, népszerűsíteni a hangszerjátékot, támogatni a cimbalmos növendékek szakmai fejlődését, valamint megőrizni és népszerűsíteni az eltűnő cimbalomkészítés mesterségét és ilyen irányú tanulmányokat.

A Prága-Dubeč-i Špejchar épületegyüttese

ZROZENÍ PEDÁLOVÉHO CIMBÁLU 1874–2024

I. VZPOMÍNKOVÝ KONCERT NA POČEST DUBEČSKÉHO RODÁKA
JOSEFA VÁCLAVA SCHUNDY

27. DUBNA 2024 17:30
HISTORICKÝ ŠPEJCHAR, U DUBEČSKÉ TVRZE 1675
PRAHA 10 – DUBEČ

PROGRAM: CIMBÁLOVÝ KONCERT

DOPROVODNÁ PREZENTACE JANA KAČERA: "FENOMÉN CIMBÁL"

MAĎARSKÁ A MORAVSKÁ TANEČNÍ ZÁBAVA POD VEDENÍM LEKTORŮ

ZÁŠTITU PŘEVZAL DR. ANDRÁS BARANYI, VELVYSLANEC MAĎARSKA V ČESKÉ REPUBLICE

VSTUPNÉ DOBROVOLNÉ

Schunda V. József Baráti Kör
Kruh Přátel Josefa V. Schundy

Lisztův institut
Maďarské kulturní centrum Praha

Městská část
Praha-Dubč

Společnost
V. F. Cerveného

II.

HOMMAGE À SCHUNDA VENCEL JÓZSEF A PEDÁLCIMBALOM 150 ÉVES ÖRÖKSÉGÉNEK ÜNNEPE BUDAPESTEN

2024. november 15.

MNMKK Magyar Nemzeti Múzeum, Díszterem

A Schunda Baráti Kör bemutatkozása

A Magyar Nemzeti Múzeum méltó helyszínül szolgált a Schunda Baráti Kör megalakulásának, melynek keretében a hangszer feltalálásának 150. évfordulóját ünnepelték. A múzeummal közösen szervezett koncert a feltaláló előtt tett tisztelegés volt.

Fekete Krisztián, az esemény főszervezője, a következő meghívott vendégeket köszöntötte:

Szöllősi Beatrix cimbalomművésznő,

Szakály Ágnes cimbalomművésznő,

Eredics Gábor, a Dankó Rádió igazgatója,

Liber Endre, a Hangvető Zenei Terjesztő Társulás Kft. alapítója,

együttműködő partnerek, köztük a Bohemia Baráti Kör és a Prágai Iglice Egylet képviselői,

az MTVA sajtómunkatársai,

a budapesti Rácz Aladár és Tóth Aladár zeneiskolák növendékei és szülei.

Emellett külön köszönettel üdvözölte *Dr. Radnóti Klára* muzeológust, *Dr. Tomka Gábor* főigazgató-helyettes urat, *Forrás Barbarát*, *Balogh Kálmánt*, *Farkas Rózsát*, *Karát Esztert*, *György Mihályt*, valamint *Borsody Istvánt*, az MNM kreatív igazgatóját és munkatársait, akik nélkül a rendezvény nem valósulhatott volna meg.

A szent tűz és a cimbalom öröksége

A köszöntések után *Fekete Krisztián* összefoglalta az új egyesület „ars poeticáját”:

„A szívben lobogó szent tűz” – így jellemezte *Schunda Vencel József* 1898-ban azt az elhivatottságot, amely munkáját vezérelte. Egy korabeli idézetében így fogalmazott: „Mennyivel többet jelent minálunk, a mi szép Magyarországon, ahol az elérhető nagyobb eredményeket kétszeres munkával, háromszoros kitartással kell kiküzdeni, s ahol a sokszor csüggesztő viszonyok közepette a gyáros, az iparos szívében is annak a szent tűznek kell lobognia, amely irodalmunk és művészetünk hőseit hevítette az úttörés, az alapvető reformok nehéz korszakában.” – ez azóta mit sem változott.

Balogh Zoltán cimbalomművész, a háttérben György Mihály gitárművész

Karát Eszter énekes, cimbalmon kíséri Balogh Mihály és Fekete Krisztián

Ez a szent tűz vezette *Schunda Vencel Józsefet*, amikor megálmodta és megalkotta a pedálcimbalmot – azt a hangszert, amely ma nemcsak hungarikum, hanem a magyar hangszeripar kiemelkedő sikertörténetének szimbóluma. Személyes motivációm nem csupán cimbalomművészként való elfoglaltságon alapul, hanem azon elkötelezettségünkön, hogy ez a szellemi és tárgyi örökség a méltó helyét elfoglalja nemcsak a magyar, hanem az európai kulturális emlékezetben is.

Célkitűzések és jövőkép

Célunk, hogy felhívjuk a figyelmet a cimbalom 150 éves gyártáskultúrájának jelentőségére, ösztönözzük az utánpótlás-nevelést, népszerűsítsük a hangszerjátékot, támogassuk a cimbalmos növendékek szakmai fejlődését, valamint népszerűsítsük és fenntartsuk az eltűnő cimbalomkészítés mesteriségét, illetve ösztönözzük az ilyen irányú tanulmányokat. Emellett egy nemzetközi cimbalmos platform, adatbázis létrehozása is célunk, amely összeköti azokat az országokat, ahol a pedálcimbalom népszerű, s globálisan is népszerűsíti azt az internet segítségével.

Schunda zsenialitása nélkül mindez nem valósulhatott volna meg. Az 1873-as bécsi világkiállításon aratott sikere megerősítette azt az ötletet, hogy a cimbalmot hangtompító pedállal kell felszerelni. Így született meg 1874-ben az első pedálcimbalom, amely a szalonok és koncerttermek igényeinek is tökéletesen megfelelt. *Liszt Ferenc* elismerő szavakkal méltatta Schunda érdemét a hozzá címzett levelében.

A pedálcimbalom mára nemcsak a magyar zenei élet szerves része, hanem világszerte elismert hangszer, amely 2022-ben felkerült az UNESCO szellemi kulturális örökségi listájára is. Ez az elismerés felelősséget ró ránk: hogyan őrizhetjük meg, népszerűsíthetjük, és tehetjük alkalmazkodóvá a cimbalmot a XXI. század kihívásaihoz? Emiatt szükség van nagyobb nyilvánosságra, workshopokra és további koncertekre.

A cimbalommuzsika sokarcúságának koncert-bemutatása

Az ünnepi koncert műsora egyben a műfajok és a népek dalai közötti izgalmas zenei utazás is volt, hiszen az előadók a klasszikus, világ-, népzenei és jazz elemeket ötvözve kínálták a közönségnek a rendhagyó zenei emlékeket, mely során a cimbalommuzsika megannyi arcát mutatták be. A fellépők között kiemelkedtek *Balogh Kálmán* Magyar Örökség-, Prima Primissima- és Martin György- díjas és *Farkas Rózsa* Liszt-díjas cimbalomművészek, akik lenyűgöző virtuozitásukkal és érzelmekben gazdag előadásaikkal ragadták magukkal a hallgatóságot. A műsort tovább gazdagította *György Mihály* gitárművész játéka, valamint *Karát Eszter* énekes és *Fekete Krisztián* cimbalmos műsorszám. A különböző előadói duó, trió, szóló formációk a hagyományos és modern elemek harmonikus egyvelegét hozták létre, amely igazán méltóképpen emelte ki a pedálcimbalom sokoldalúságát.

A programban elhangzott:

J. S. Bach: d-moll Sarabande és Gigue
F. Couperin: Soeur Monique
D. Scarlatti: d-moll szonáta I-II tétel
Erkel Ferenc: Palotás
Allaga Géza: d-moll koncert-etűd
I. Stravinsky: Keringő és polka
Bihari nótája

Válogatás Tendl Pál cimbalmos primás
dallamaiból
Geampara és Sirba – román táncdallamok
Macedón menyasszonytánc és bolgár
cigány hora
Cseh-morva magyar rokondallamok
Ragtime

„Ver-boogie”

Záró gondolatok

Bár a Schunda Baráti Kör előtt álló kihívások jelentősek, ez az esemény is bizonyította, hogy az a „szent tűz”, mely *Schunda Vencel József* szívében lobogott, ma is él. Köszönöm, hogy több mint százan emlékeztünk és ünnepeltük a pedálcimbalom 150 éves örökségét. Bízunk benne, hogy közösen továbbörökítjük ezt az értékes hagyatékot, elősegítve ezzel a nemzetközi kulturális párbeszédet és az utánpótlás-nevelést.

Fekete Krisztián ismerteti az új Schunda Baráti Kör céljait

A vendégek között jobbról balra: Nagy Ákos cimbalomkészítő, Szakály Ágnes cimbalomművész, Radnóti Klára főmuzeológus (MNM) és a bal szélén Liber Endre népzeneész, a Hangvető művészeti igazgatója

III.

CIMBALOMDUÓ

- LUKÁCS MIKLÓS ÉS BALOGH KÁLMÁN KONCERTJE PRÁGÁBAN -
A MAGYAR KULTÚRA NAPJA ALKALMÁBÓL

A prágai Liszt Intézettel együttműködésben a Schunda Baráti Kör **2025. január 23-án** a Cseh Zene-múzeumban rendezett koncertet, melynek középpontjában közös közép-európai kulturális örökségünk, a cimbalom állt. A helyet a múzeum munkatársai adták, akik már a Prága–Dübeč-i kerekasz-

Kassai Hajnal, a prágai Liszt Intézet igazgatója megnyitja a cimbalomestet

Fotók: Fajd János

A lelkes közönség

tal-beszélgetés óta nagy érdeklődéssel követték az egyesület indulását és különösen nyitottak voltak az együttműködésre.

A műsort a világhírű *Lukács Miklós* Liszt-, Erkel- és Magyar Örökség-, Magyar Művészetért-, kétszeres Artisjus- és Gramofon-díjas cimbalomművész, zeneszerző és *Balogh Kálmán*, Magyar Örökség-, Prima Prémium- és Martin György-díjas cimbalomművész adták, akik mesteri módon mutatták be a cimbalmon keresztül a jazz, a népzene, a világzene egyedülálló zenei fúzióját. Az estet a prágai MILLE DOMI magyar vegyes kórus nyitotta meg, akik csodálatos hangulatot teremtettek előadásukkal. Majd *Dr. Radnóti Klára* ismertette a Schunda család történetét és a hangszergyár korabeli jelentőségét. Az eseményen összesen tizenkét ország prágai nagykövetsége képviseltette magát, köztük a bolgár, örmény, valamint az osztrák nagykövetség is. Továbbá vendégek érkeztek Brünnből és Pardubicéből, ami azt mutatja, országos szinten érdeklődést váltott ki a koncert.

Különösen örömteli volt számunkra, hogy az elmúlt egy évben már a második prágai rendezvényünk teltházas volt. Ennél a koncertnél a hirdetést le kellett állítani, mert félő volt, hogy 200 főnél többen regisztrálnának az eseményre, így már nem lett volna elegendő ülőhely a közönség számára. Közel hasonló helyzet adódott 2023-ban Prága-Dubečben is, ahol a 140 fős terembe több mint 160-an érkeztek.

2025. február

Fekete Krisztián

Balogh Kálmán és Lukács Miklós cimbalomművészek...

...és hangszereik

Az érdeklődők között Gál Attila, a Liszt Intézet munkatársa fényképez a jobboldalon

A Cseh Zenemúzeum aulája mint koncertterem

A SCHUNDA BARÁTI KÖR EGYESÜLET TERVEI

Mottónk: „A cimbalom múltja, jelene és jövője”

A Schunda Baráti Kör célja, hogy ápolja a pedálcimbalom és a Schunda család örökségét, valamint népszerűsítse a hangszer 150 éves töretlen gyártási kultúráját és modern szerepét. Kiemelt feladatunk a magyar pedálcimbalom és a tárogató UNESCO Szellemi Kulturális Örökség listájára való felterjesztése 2025-ben. Törekszünk egy nemzetközi adatbázis és platform kiépítésére, amely összeköti a pedálcimbalommal érintett országokat, segítve a hangszer globális népszerűsítését. Ujraindítjuk a „Cimbalom Családi Körben” című folyóiratot online felületen, és nemzetközi cimbalmos táborokat is tervezünk indítani, például a jövőben elsőként Prága-Dubečben. Támogatni szeretnénk a hangszerkészítést és zenei tanulmányokat ösztöndíjprogramokkal, továbbá hangszer-rekonstrukciókat is szeretnénk végezni a jövőben.

A mester-tanítvány viszony, ami a céhes mesterségek alapját képezte, mára szinte teljesen eltűnt. Ha a meglévő mesterek nem tudják átadni tudásukat az utánuk következő nemzedéknek, a cimbalomkészítés értékes tudása végleg feledésbe merülhet.

Ahhoz, hogy ezt a negatív folyamatot megfordítsuk, elengedhetetlen az oktatás támogatása, a hangszerkészítés mesterségének népszerűsítése és a kulturális örökségvédelem aktív szerepvállalása. Csak ezek együttes alkalmazásával biztosítható, hogy a cimbalomkészítés mestersége és maga a cimbalomjáték tovább élhessen a jövő generációi számára.

A Schunda-örökség népszerűsítésében fontos helyet foglal el

- *Schunda József* és *Schunda Vencel József* szellemi és tárgyi hagyatékának feldolgozása és méltó módon való bemutatása,
- A *Schunda* család hangszeripari találmányainak kiemelt helyen való megőrzése és népszerűsítése a magyar és nemzetközi kulturális emlékezetben.

2025. február

Fekete Krisztián

Utóirat: A Schunda Baráti Kör eseményeit 2024 áprilisában indított Facebook-oldalán követhetjük. Így például a 2024. november 15-i budapesti bemutatkozásuk műsorából készült remek aftermovie-t láthatunk és hallhatunk ajánlásuk szerint. – A szerk.

Lásd: <https://youtu.be/yfKLAeVY6M?feature=shared>

IMPRESSZUM

Megjelent a Bohemia folyóirat
2024–2025. évf. 1–4. összevont számának mellékleteként
a Cseh Köztársaság Külügyminisztériumának támogatásával.

Kiadja: Bohemia Baráti Kör

Felelős kiadó: Szabó Gábor, Zachár Ottó

Szerző: Fekete Krisztián

Fotók: Fajd János (I. és III. rész), Bikali Sándor (II. rész)

A címlapon: Schunda Vencel József régi felvételen

(Forrás: https://cs.wikipedia.org/wiki/Václav_Josef_Schunda)

Szerkesztő: Molnár Éva

Korrektor: Takács Ilona

Tördelés és nyomdai előkészítés: Te-Art-Rum Bt.

ISSN 1219-0500

Nyomda: EPC Nyomda

IMPRESSUM

Příloha časopisu Bohemia / 1–4. 2024/2025

vyšla s využitím dotace MZV České republiky.

Vydává: Přátelský kruh Bohemia

Odpovědný vydavatel: Gábor Szabó, Ottó Zachár

Autor: Krisztián Fekete

Snímky: János Fajd (I. a III. část), Sándor Bikali z Facebooku MNM (II. část)

Na obálce: Václav Josef Schunda

(Zdroj: https://cs.wikipedia.org/wiki/Václav_Josef_Schunda)

Redaktorka: Éva Molnárová

Korektorka: Ilona Takács

Příprava pro tisk: Te-Art-Rum

ISSN 1219-0500

Vytištěno v tiskárně EPC s. r. o.